Քնար Հայկական

Ա. Շրջան 1861. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10

Բ. Շրջան 1862 1. 2. 3. 4. 5. 6.

1908. 1. 2. 3.

Ք. 730

ԽՐԱԽՈՅՍ Ի ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՇ

Խօսք Թ. Նալչաճեան

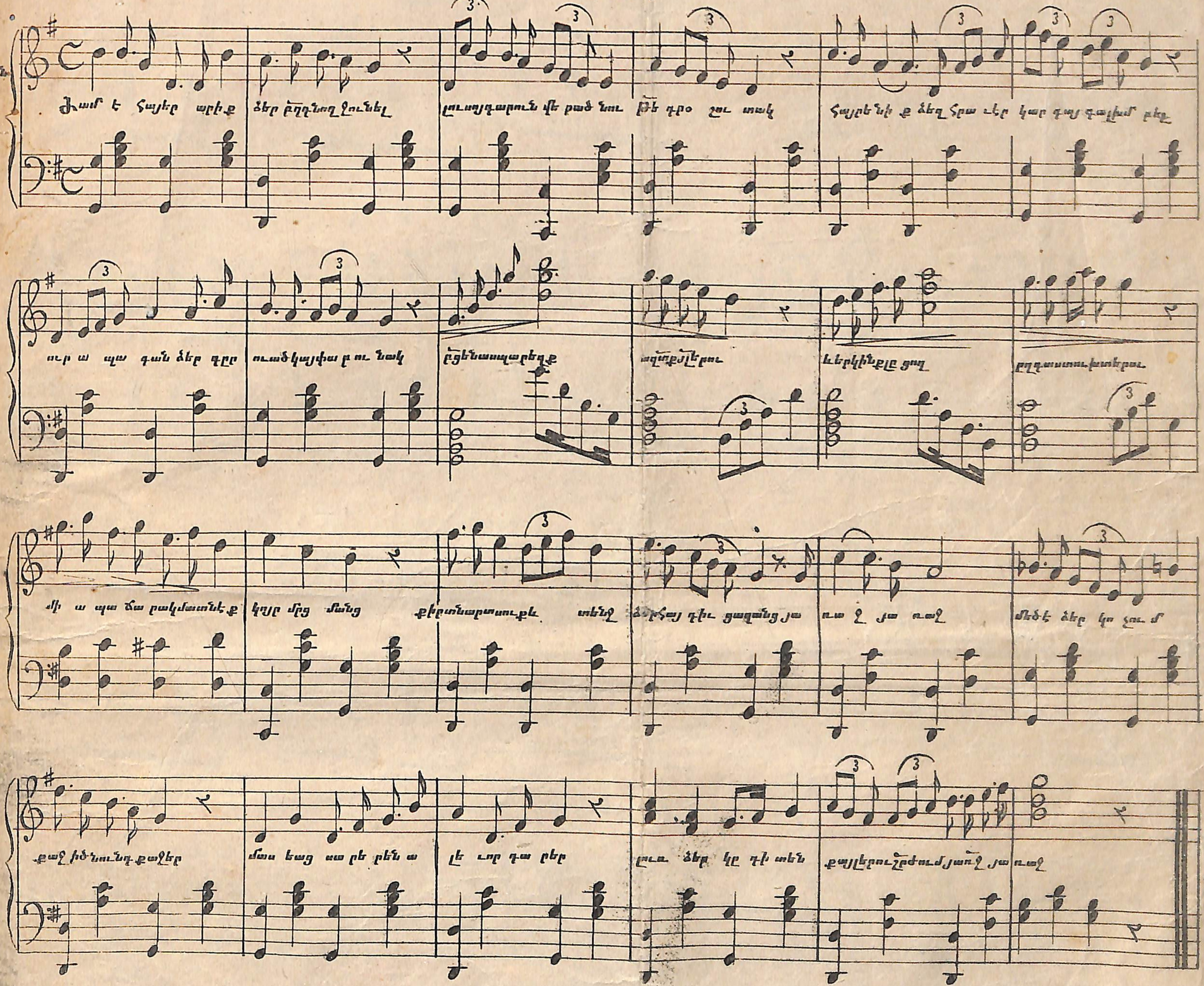

Ժամ է, Հայե՛ր, արիք ձեր քաղցր ողջունիլ.
Լուսոյ դարուն վերածնութեան դրօշու տակ
Հայրենիք ձեզ հրաւէր կարդայ գալ խմբել.
Ուր ապագան ձեր գրըուած կայ փառունակ:

Բաց են ասպարէզք ազատ քայլերու:
Եւ երկինք լցող զգաստ ուխտերու;
Մի՛ ապա ճարակ մատնէք կոյր մըրցմանց,
Վէրքն, արտասուք և տենչ ձեր Հայծխա-
ցաղանց:

Յառա՛ջ, յառաջ:
Մեծ է ձեր կոչումն.
Քաջի ծնունդ քաջեր,
Մասեաց սարերէն
Ալեւոր դարեր
Լուռ ձեր կը դիտեն,
Քայլերու շարժում.
Յառաջ, յառաջ.

Մայր ձեր սիրուն, մայր դարերու Հայաստան
Ձերէ կարօտ, ձեր միր ու ազատ ջանքերու.
Նոր լուսոյն խամրած դարաստ միաբան,
Ելէք պըճնել, Հայե՛ր ժամ է քըրտնելու:
Ձեր ճակտին ցօղով ջինջ պիտի ցոլան
Սիւն, կոթող փոշոտ լուսոյ Հայութեան.
Բաւ է ձեր զոհեր. քա՛ւ ալ միացէք
Դար նոր ձեզ բանան Աստուած և օրէնք.

Յառա՛ջ, յառաջ:
Մեծ է ձեր կոչում
Քաջի ծնունդ քաջեր
Մասեաց սարերէն
Ալեւոր դարեր
Լուռ ձեր կը դիտեն
Քայլերու շարժում:
Յառա՛ջ, յառաջ:

ՊԱՐԵՐԳ

Խօսք
Ս. Գ. Գ. Փափազեանց

Բօլքա :
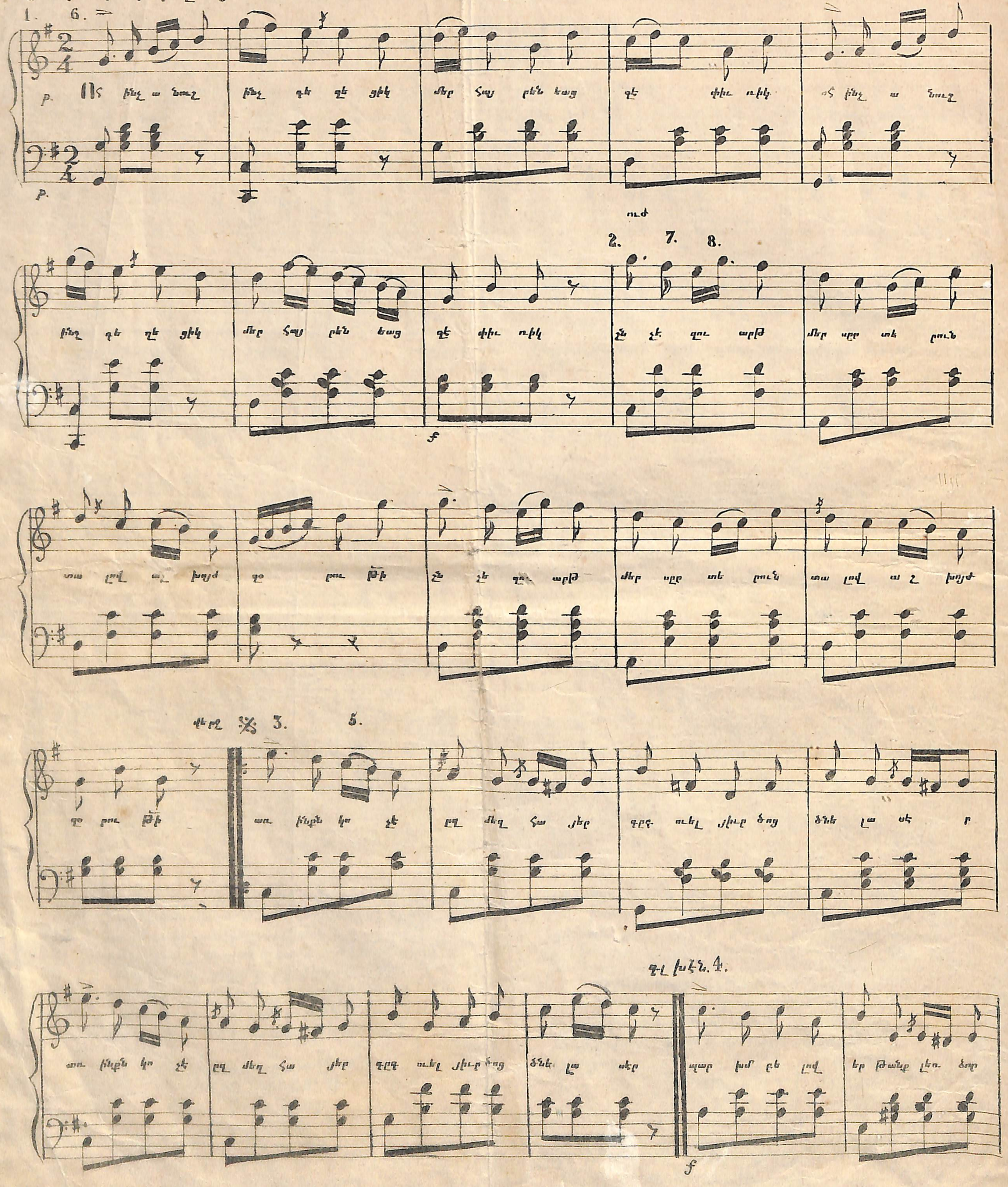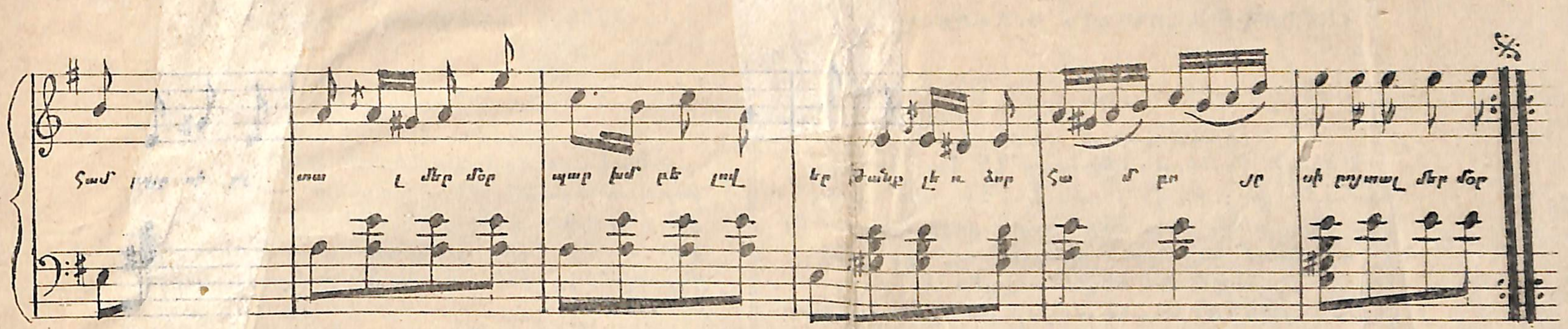
ՊԱՐ ԵՐԳ

Բօլքա :

Ո՜Հ ինչ անուշ ինչ գեղեցիկ,
Մեր Հայրենեաց զեփիւռիկ,
Շնչէ զուարթ մեր սրտերուն,
Տալով աշխոյժ զօրութիւն,
Եւ ինք կոչէ զմեզ Հայեր,
Պգուել յիւր ծոց ծնեալներ,

Պար խմբելով երթանք լեռ ձոր,
Համբոյր առոյ տալ մեր մօր:

Հոն պարզ վճիտ և գեղեցիկ,
Մեր Հայրենեացըն աստղիկ,
Հորիզոնէն արդ բարձրացած,
Լուսայ Հայոցս յոյս փառաց,
Եկող ուղղենք արդ մեր աչեր,
Ընով վառուինք ով Հայեր:

Պար խմբելով երթանք լեռ ձոր,
Համբոյր առոյ տալ մեր մօր:

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0541025

(Շարունակութիւն թիւ Բի 1)

Ամբողջ ձայները սովորաբար 16 հատ կը գործածուին փօ, է, վէ, բէ, խօ, նէ, պա, փու, էկ, վեր, բէն, խօս, ներ, պար, փուշ, [illegible] :(1)

Այս ամբողջ ձայներուն գլխաւոր ձայները եօթնէն որ բոլորովին մէկ մէկէ տարբեր են ինչպէս փօ է վէ բէ խօ նէ պա մնացածներն ալ այս եօթը ձայներէն առնուած են ներքևնին մէկ մէկ կէտ դնելով և այն ժամանակը արմատական ձայներուն բարձրութեան ութերորդ աստիճանը կը ցուցնեն, ինչպէս. փու էկ վեր բէն :

Ամբողջ ձայնի մը համար պէտք է փօ ձայնէն սկսելով մինչև փու ձայնը ելլել և դարձեալ փուէն սկսելով մինչև փօ իջնել. ուստի վեր ելլելուն կանոնաւոր կարգը կ'ըլլայ փօ. է. վէ. բէ. խօ. նէ. պա. փու. և իջնալուն կարգը փու. պա. նէ. խօ. բէ. վէ. է. փօ: բայց այս ալ գիտնալ պէտք է որ փօ էն մինչև փու ութը աստիճանի բաժնուած է, և ամէն մէկ աստիճան ձայնի հաւասար տարբերութեամբ ու տեւողութեամբ :

Ամբողջ ձայներուն միջոցն եղած ձայներուն կիսաձայն կ'ըսեմք որուն պարսկերէն նիմ կ'ըսուի. ասոնք ալ ամբողջ ձայներուն պէս 16 հատ կը գործածուին ամբողջներուն վրայ այս (՛) երկար նշանը դնելով [illegible] են: կիսաձայները առանց ամբողջ ձայնի մը տեղ անցնելու չեն գործածուիր ինչպէս [illegible] կամ [illegible] են :

Ամբողջ ձայներուն և կիսաձայներուն մէջ [illegible] եղած ձայնին ընդ միջաձայն կ'ըսեմք որուն պարսկերէն (շուբէ) կըսեն և ասոնք եօթը հատ են ինչպէս [illegible] կիսաձայներուն վրայի երկար նշանը այս եօթը ամբողջ ձայներուն տակը դնելով կը գործածուին: Բայց պէտք ըլլայ նէ պիտի կոչէք այսպէս. է. ընդ միջաձայն. վէ. ընդ միջաձայն են, (աճէմըն շուրիսի. ըրաքըն շուրիսի):

Շարունակելի

Հ. Գ. Չերչեան

1 պա, նէ, խօ, բէ. ամբողջ ձայներուն ներքևը հորիզոնական (—) գիծ մը քաշելով. կ'ըլլան [illegible] որ ամբողջ ձայներուն առաջին ձայնէն այսինքն փօէն վար ձայն կը հանեն, եւ միայն այս չորսն են: ինչպէս [illegible] պա թանձրաձայն, նէ թանձրաձայն (գալա չարկեահ. գալա սեկեահ) են:

*

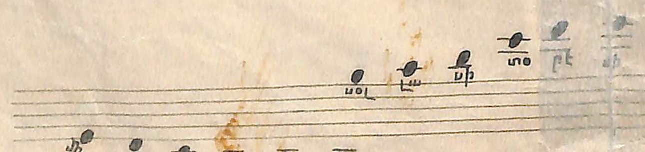

(Շարունակութիւն թիւ Բի 1)

Ինչպէս որ ձայնագիրներուն վրայ երկար կամ կարճ տեւողութիւնները ցուցնելու նշաններ կային, այսպէս ալ երգի մը մէջ երբեմն պէտք եղած ատենը ձայնը կտրելու ու լուռ կենալու համար նշաններ կան, և այս նշանները կը կոչուին ձայնահատ ; —

Վեց ձև ձայնահատ կայ սովորաբար գործածուած որ ասոնք են.

— Ամբողջ ձայնահատ որուն տեւողութիւնը հաւասարէ մէկ ամբողջ նշանագրի . . .
— Կէս " " " " " կէս ամբողջ
Քառորդ " " " " " քառորդ
16 երորդ " " " " " 16 երորդ
32 երորդ " " " " " 32 երորդ

Ամէն եղանակ հաւասար մասերու կը բաժնուի երգուելու համար ժամանակին տեւողութեանը նայելով, և այս հաւասար մասերը կը կոչուին չափ.

Չափերը տողաշարին վրայ ուղղագծով մը նշանակուած են:

Երաժշտութեան մէջ վեց տեսակ չափ կան, որոնց աւելի գործականներն են հետևեալ երեքը.

Քառազարկ չափ որ այսպէս նշանակուած է C կամ 4/4 ով:

Եռազարկ չափ $\frac{3}{4}$ ով նշանակուած է:

Երկազարկ չափ որ $\frac{2}{4}$ ով նշանակուած է կամ ¢ այս նշանով:

Չափերը ձեռքի շարժումով կ'ըլլան, և երբ բաժնուին չորս մասերու, պէտք է ձեռքդ այսպէս զարնել Ա. վար, Բ.ը դէպի ձախ կողմը Գ.ը աջ կողմը Դ.ալ դէպի վեր, որուն կ'ըսեմք քառազարկ չափ:

Երբ չափերը բաժնուին երեք մասերու, պէտք է այսպէս զարնել Ա.ը դէպի վար, Բ.ը ձախ կողմը, Գ.ը դէպի վեր որուն կ'ըսեմք Եռազարկ չափ:

Իսկ երբ բաժնուին երկու մասերու, այն ժամանակը Ա.ը վար Բ.ը դէպի վեր որուն կ'ըսեմք երկազարկ չափ:

Ձայնագրի մը քով երբ կէտ մը դրուի կը ցուցնէ թէ անոր տեւողութիւնը իր ունեցածէն կէս մ'ալ աւելի է, ինչպէս ամբողջ մը կէտով (𝅝.) հաւասար է ամբողջ ու կէս (𝅝 𝅗𝅥) նշանագրի:

Նմանապէս կէտը լռելու նշանակաց վրայ դնելու ևս սովորութիւն կայ: Ձայնագիրները ինչպէս տեսանք որ տողաշարին հինգ գիծերուն վրայ և ասոնց մէջ տեղը կը գրուին, բայց շատ անգամ աւելի բարձր կամ ցած ձայներու համար տողաշարին հինգ գծերը բաւական չեն ըլլար, ուստի բարձր ձայնագիրներուն համար պէտք է տողաշարին վրայ մանր գծեր աւելցնել ու անոնց վրայ նշանակել բարձր ձայները. Նոյնպէս և ցած ձայներուն համար ալ տողաշարին տակի կողմէն նոյն գծերն աւելցնել: Օրինակ. *

Շարունակելի

Տնօրէն եւ Հեղինակք
Գ. Ե. Երանեան, Ն. Ս. Թաշճեան } Դասատուք Երաժշտութեան Ազգային դպրոցաց.

681
686